אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים יא.

שלא ברצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מעפקי ביה אתי למיכל מיניה: **ר' יהודה אומר כו' מפוך שלא הפרפה לו.** קלירה כדרך כל השנה אלא בידים קוטפין המליגות מן הקרקע דהא אסור לקנות לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן שהוא תחלה לקצירה זכור הוא את איסור החדש על ידי שיעור המעשה ולא אתי למיכל: **טחינה והרקדה.** שהרי קמח תגינא דהיה בידים[ה] וכשטחנוהו והרקידוהו אחה שיעור היה שם אלא ליתי למיתב לפומיה היא שעתא: ומשנין **טחינה.** לא היו טוחנין אותו ברחים של מים אלא ברחים של יד דהוי שיעור לאיסור: **על גבי נפה.** לגד מחתון של נפה הופך הנפה על פניה: **אלא הא דתנן.** במנחות קוצרין בית השלחין כדרך חול קודם לעומר: **ושל בית העמקים.** תבואה הגדילה בין העמקים. ופעמא מפרש התם כתוב אחד אומר[ו] וקצרתם את קצירה והבאתם אלמה מוחר לקצור קודם לעומר וכתוב אחד אומר עומר ראשית קצירכם דמשמע שהוא קודם לכל קצירה הא מילד ממקום שאתה מביא עומר אי אתה קוצר קודם לו וממקום שאי אתה מביא עומר אתה קוצר ותנן בפרק כל הקרבנות (מנחות פה.) אין מביאין קולת למנחה לא מבית הזכלין ולא מבית השלחין ולא מבית העמקים מפני שתבואה שלהן אינה מן המובחר: **מאי איכא למימר.** הא ליכא התם שיעוריא דהא קוצרין קמני ומנגל ולא גזרינן דילמא אתי למיכל ואוקמיה להיא כר' יהודה דמסכת מנחות בפרק ר' ישמעאל (דף עח.) מדקתני סיפא אנשי ירחו קוצרין לפני העומר כו' ולא מיחו בידם חכמים ואמרינן מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו ר' יהודה: **חדש מכדל בדילי מיניה.** שהרי לא הוצרגלו לאוכלו כל השנה ואין לעודין לפשוט יד לאושיע לפיהם אבל אמן לעודין הן בכך כל השנה: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. דלא משנית אלא לר' יהודה והא דרבנן נמי קשיא דבתמתי' לא גזרינן והתם קתני שלא ברצון חכמים דמשמע דגזר ר' מאיר דהוא מבני פלוגתיה דילמא אתי למיכל: **הוא עצמו מחזר עליו לשורפו.** אע"ג דבעלמא גזרינן בדבר שעסוק בו שלא יושיט לפיו הכא בבדיקת חמץ ליכא למיגזר דהוא עצמו לא מחזר עליו לשורפו אין לך זכרון לאיסור גדול מזה: **ומיכל קא אכיל מיניה.** בתמיה. דלאחר שנתיישב בתורה אין לאחר לאכול: **מקלי ומילך.** לאחר שנתיישב בתורה אין לאחר לאכול: **מעיקרא.** בעודו רך בקליות קודם שיתיבש מאי איכא למימר: **וכי תימא.** זכור הוא ע"י הקיטוף כדאמר רבא לעיל בית השלחים דליכא קיטוף מאי איכא למימר: **אלא בדוחא.** וטעמא דרבי יהודה משום דבדילי מיניה ומחן לא בדיל מיניה שרגיל בו כל שעה: כל נר שבגמ' היינו הבלי קרוייטי"ל: **מנעפא.** מיפין דקות כשהפתילה מבערת: **ואפי' היא של חרס.** אותה שפופרת דמאיסא אפ"ה אסור דילמא אתי למיכל מינה ותניא[ז] הנותן לאקשויי דהא אוקימנא טעמא בחמץ משום דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו: קשר של קיימא שהוא שעה שלא להתירו לעולם הוי אב מלאכה במסכת שבת (קיא.): **לא יפא קושרו.** דהוי קשר של קיימא אלא עונבו ולא גזרי' עניבה אטו קשירה: **כורך.** כריכה בעלמא: **פוגדא.** חוזר חלול: **פסיקייא.** פייסל"א שכורכין סביבות שוקיים: **שלא יענבנו.** גזירה משום קשירה הואיל ועסוק בכך: **קשיא דרבנן.** דשפופרת אדרבנן דחכל: **שמן.** זה בשמן דכל שנה מיחלף ואתי למיכליה: **קושרין דלי בפסיקייא.** דלאו קשר שעשוי להתקיים הוא דאינו מפסיד פסיקייא שלו בכך: **אבל לא בחבל.** שמא יניחנו שם עולמית: **אי נימא חבל דעלמא.** שתמשיכו לכך ואיכא למיחש שמא יניחנו שם: **חבל דגרדי.** שאינו רחוי למילוי מים תמיד ורבי יהודה מתיר ולא גזר גזרי שבת כדאוקימנא טעמא דמשום חומרא דשבת פרשי אינשי מאיסורא דיליה ומזכרין הן אבל דרבנן דהכא אדרבנן דעניבה קשיא: ומשנין **חבל בחבל מיחלף בו.** והשתא אתכלו כולהו דרבנן גזרו כל היכא דמיתלף בין בשבת בין בשאר איסורי הילכך בחדש לפני העומר גזרו וכן בשפופרת וכן בחבל אבל (ח) בחמץ לא משום דמוהר עליו לשורפו ובעניבה נמי לא משום דלא מיתלפא ורבי יהודה גזר בכל מילי דלא בדילי מיניה ובמידי דבדילי מיניה לא גזר הילכך בחמץ גזר אבל בחדש בדילי מיניה ובכל הנך דשבת משום דבדילי מיניייהו ודקא מחמיר בעניבה משום דקבסבר היא גופא קשירה היא: **בכור.** אסור להטיל בו מום ואפי' לגרום כדתניא מום לא יהיה בו [ויקרא כב] אין לי אלא שלא יטיל בו מום מנין שלא יגרום לו ת"ל [שם] כל מום במסכת בילה (מ:): **אין מקיזין דם.** אפי' במקום שאינו עושה בו מום דהיינו בכל מקום שבו אם אינו מוחך ממנו עצם או פוגם שפתו או אזנו וכל דבר שאינו מחזר לקדמותו הוי מום אחדך לא הוי מום וקא גזר רבי יהודה אטו מקום שעושה בו מום ואע"ג דקדשים הכל נדילין מהן. מחלוקת רבי שמעון ורבי יהודה בתורת הכהנים[ט]: על

שלא ברצון חכמים (הן עושין) דברי ר"מ רבי יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין ולא קא גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה אמר (א) [ב]רבא שאני חדש מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף הוא זכור א"ל אביי תינה בשעת קטיפה טחינה והרקדה מאי איכא למימר הא לא קשיא טחינה ברחיא דיד הרקדה ע"ג נפה אלא הא דתנן [ג]קוצרין בית השלחים ושבעמקים אבל לא גודשין ואוקימנא כרבי יהודה מאי איכא למימר אלא אמר אביי חדש בדיל מיניה חמץ לא בדיל מיניה אמר רבא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא [ד] דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנינן דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מיניה רב אשי אמר דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא קמח וקלי תנן [ד] הא דרב אשי [ה]ברדותא היא התינה מקלי ואילך מעיקרא עד קלי מאי איכא למימר וכ"ת על ידי קיטוף כדרבא אלא קוצרין בית השלחין ושבעמקים ואוקימנא כרבי יהודה מא"ל אלא דרב אשי ברדותא היא וכל היכא דלא בדיל מיניה מי גזר רבי יהודה [ו]והתנן [א]לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה בצד הנר בשביל שתהא מנטפת ואפי' היא של חרס ור' יהודה מתיר התם משום חומרא דשבת מבדל בדילי ורמי דשבת אשבת [ז]דתניא חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עונבו רבי יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא ובלבד שלא יענבנו קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן דרבנן אדרבנן לא קשיא שמן בשמן מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלף דרבי יהודה אדר' יהודה לא קשיא טעמא דרבי יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דקסבר עניבה גופה קשירה היא ורמי רבנן אדרבנן [ח]דתנן [ב]קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר חבל דמאי אילימא חבל דעלמא ורבי יהודה מתיר קשר של קיימא הוא דודאי אתי לבטולי אלא פשיטא דגרדי וגזרו רבנן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא אין הבל בחבל מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלפא וכל היכא דבדיל מיניה לא גזר רבי יהוד' [ט] והתניא [י]בכור שאחזו דם אפי' הוא מת אין מקיזין לו דם דברי ר' יהודה וחכ"א [יא]יקיז ובלבד שלא יטיל בו מום התם מתוך שאדם בהול על

קוצרין בית השלחין. פירש רש"י ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר וכו' וכית השלמין וכל הנהו אע"ג דתניא בפרק כל הקרבנות (מנחות דף פה.) אם הביא כסר מין לבמחלה לא יביא משנינן ליה ממקום שאי אתה מביא אי אתה מידי דמלאוריית לבמחלה אסור ובדיעבד שרי דאיכא מילי טובא דבעינן שיהא הכתוב עליו לעכב כגון קדשים: **אבל לא** גודשין. דבגדישה ליכא פסידא אם יתמין אתר

העומר דלוקח משום פסידא המיון קצירה שממהרין ליקצר משאר פירות ואי לא קרי להו פסדי והא דשרי רבי יהודה קמח וקלי לעיל יש לומר משום עולי רגלים הקילו ור' מאיר אוסר בקמח ושרי קצירה לקמן בפ' מקום שנהגו (דף ט.) דקתני במילתיה קוצרין בראון חכמים והיינו משום פסידא וכן פי' הקונטרס במנחות ואם תאמר מ"ש מאי פריך דילמא הכא שרי רבי יהודה משום פסידא אכל גבי חמץ גזרינן ויש לומר משום מצות ביעור יש להמיר כמו משום פסידא: **בורך** עליו **פונדא.** לאו דוקא כורך דאפילו לקשור יכול הא מבטל ליה ובלבד שלא יענבנו אחכל קאי:

כל היכא דבדיל מיניה לא גזר ר' יהודה. דר' מאיר אדר"מ לא גזר ר' לגה להקשות דלעיל גזר גבי חדש וגבי בכור לא גזר דבפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות לג: ושם) תניא בכור שאחזו דם מקיזין לו במקום שאין עושין לו מום דברי ר' מאיר ורבי יהודה אומר וכו' משום דאיכא לשנויי שאני בכור דאיכא פסידא:

זה

מסורת הש"ס

(א) [במנחות סז: איתא רבה], (ב) מנחות עח., (ג) [וכן אי' בשבת מ. יומות כח. ביצה ד: ב"ב קמה. זבחים ק: איתא בדיתא בד'. ברכ ב"מ ט. עח: ב"ב קא: מנחות פח. לב: ברכות יח. אי' בירושלמי ברכ"ש ובערוך ערך כר ד' מתב ד' במקום שעשו תמרי' ולא דברו בהלכה לא לו לנטוחם ולומר טבי אלא אמרו ברוחא כלומר דעת מיוצעת היא], ד) [שבת כט:], ה) שם קיג. [וש"נ], ו) נ"ד שם:, ז) בכורות לב:, ח) בב"מ: בחיס, ט) [ויקרא כג], י) [בילה כב.], כ) [אמור פרשה ז] [וכן בבכורות לג:].

הגהות הב"ח

(א) נב' אמר רבה אמר חדש: (ב) שם דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדרבי יהודה: (ג) שם וקלי תנן והא דר' אבי וכו' אמר על ידי קטיף בדרבה אלא: (ד) שם והתנן בכור שאחזו דם: (ה) רש"י ד"ה ומשנינן וכו' בחמץ לא משום דמחזר עליו לשורפו:

מוסף רש"י

שלא ברצון חכמים. דגזרינן שמא יאכל כשקלקור ויאכל מדם קודם העומר ואף אם בסבר הא קמח ולא נקלר קודם העומר (מנחות סז.). ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין. דלא גזר שמא יאכל (שם). מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטיף. כיד ולא מגבל, כמו (דברים כג) יקטפת מליות בידך. דקלירה קודם העומר אסורה כדקתני במתני' ואסור לקלוט לפני העומר (מנחות סח.). זכור הוא. דחדש הוא ולא אכל (שם). טחינה והרקדה. מאי שיעור איכא דליהוי זכור ולא יאכל (שם). ברחיא דיד. ריחים המתנענעות כיד ולא בגל מים (שם). קוצרים בית השלחים ושבעמקים. דכיון שבדה יבשה הוא, אי משכח לה לאחר בשולא אחוה לאיבור, נ"מ רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן (שם עח.), ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר וממקום שאי אתה מביא אתה קוצר, ולשון זה עיקר (שם סח.). אבל לא גודשין. לא יעבור נדים עד לאחר העומר (שם סח.). חדש בדיל מיניה. שהרי לא אכל חדש כל השנה (שם). חמץ לא בדיל מיניה. כל השנה שהרי אכלו עד הנה. אלבן אתי למיכליה (שם). דרבנן אדרבנן לא קשיא. כתמיה. דהתם אמרי דרבנן שלא כרבנן חכמים עושין, דגזרינן שלא יאכל. והכא אמרי יכולין לאחר המועד דהיינו כתוך הפסח (שם). קמח וקלי תנן. דאין רגילין לאכילה. קמח כעין קמח שלנו. קלי קמח הכא מתבואה שנתיישבה בתנור (שם). עד קלי מאי איכא למימר. כגון נשפת קלירה דלאחר לאיכלי (שם). שתהא מנטפת. ויתקיים הנר שבהא השמן מנטפתו כל שעה לתוך הנר, ופעמא משום גזירה שמא יסתפק הימנו וכיון שהקלהו לנר חייב משום מכבה, ואפילו אותה שפופרת של חרס דמאיסא ליה גזרינן (שבת כט:). חבל דלי שנפסק. נאתלעיתו (שבת קיג:). לא יהא קושרו. דקשר של קיימא הוא לעולם (שם). כורך עליו פונדא. מחבר שני לאחי הפיסוק זה על זה וכורך עליהם פונדא חוזר חלול, או פסקיא. פייסל"א (שם). ובלבד שלא יענבנו. נחבל, דר' יהודה סבר גזרינן עניבה אטו קשירה ורבנן לא גזרו (שם). קושרין דלי בפסקיא. על פי הנוד דפסקיא לא מבטל ליה התם (שם). אבל לא בחבל. דמבטל ליה התם והרי קשר בלי קיימא, שהרי קשור ותלוי שם תמיד (שם). בחבל דגרדי. פליגי דלרבי לא הלא מבטל לה (שם). חבל בחבל מיחלף. אינו מכר בין לה לאי אינו בדגרדי אתי למיסרי כדעלמא (שם). בכור שאחזו דם. אפילו מת. אם לא יקריבנו. אין מקיזין לו דם. ואפילו במקום שאין עושין בו מום. דיכול לחזור ולהתרפאות המכה (בכורות לג.). יקיז ובלבד שלא יטיל בו מום. שלא יתחוך ושלא יפגום את אזנו ואם מיב שפתיו שאין עתיד לחזור ולהתרפאות דסכרי דבנן לא שבן אי לא שרית ליה במקום שאין עושה בו מום אתי למעבד במקום מום (בכורות לג.).

עין משפט
נר מצוה

פג א מיי' פ"ה מהלכי שבת הלכה יב סמג לאוין סה טור"ע ח"מ סי' רסה סעיף ח:
פד ב מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה ג סמג לאוין סט טור"ע ח"מ סי' שח סעיף ד:
פה ג מיי' פ"ב מהלכות כלאים הלי' יג סמג לאוין שנ טור"ע יו"ד סי' שיג סעיף י:

לעזי רש"י

קרדיש"ל. מנורה.
פיישל"א [פייסול"א]. הנורה. רצועה.

רבינו חננאל

שלא ברצון חכמים דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין, דאלמא מתעסקין היו בחדש בזמן איסורו, ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל ממנו. ופריק רבא שאני חדש הואיל ולא התירו חכמים לקצור כדרכו אלא בקטוף, כדכתיב וקטפת מלילות, זכור הוא כי אסור לאכול מן החדש, וכן בטחינה לא התירו לו לטחנו אלא ברחים של יד, והרקדה ע"ג נפה, כיון דחזי כל הני שינויי אתי למדכי ולאימנעי. ואקשינן בית השלחין, דתנן קוצרין בית השלחין מאי איכא למימר, הנה קוצרין כלא שינוי. ופריק אביי חדש בדיל מיניה, פירוש מובדל הוא ממנו מבמה זמן ואינו אוכלו אלא עד שיראה שהותר, אבל החמץ שאינו מובדל ממנו כלל אלא אוכלו בכל שעה יהראה לו כי כהתירו עומר ויבא לאכול ממנו, לפיכך גזרו עליו. אמרינן עלה והא דקשיא ר' יהודה אדר' יהודה מאי איכא למימר, הנה שנינן כאביי, והא דתנינן במתניתין בלשון חכמים הוא ר' מאיר. קשיא דר' מאיר אדר' מאיר, אמאי בחמץ לא גזר ובחדש גזר. ושנינן הנה הוא מחזר על החמץ כדי לשרפו יאכל אותו, לפיכך לא גזרו, אבל החדש דלא מתעסק ביה כדי לשרפו, אלא כדי לאכלו מתעסק ביה גזרינן ביה. **ובא רב אשי** לפרק שאני חדש דקמת וקלי תנן, כלומר לא התירו לו אלא על ידי קלוה. ודחינן לה הכי הא בריתא היא כלומר חיצונה היא ולא נשנת בין החכמים. ואקשינן אפרוקא דאביי, וכללא הוא דכל היכא דלא בדיל מיניה גזר ביה ר' יהודה, והתנן לא יקוב אדם שפופרת של ביצה כו', ור' יהודה מתיר, הנה השמן לא בדיל מיניה, ולא גזר ר' יהודה שמא יסתפק מן השמן שבשפופרת של ביצה. ושנינן שאני שבת דחמיר ליה. **איני והא** קשיא דלי בחבל דבשבת היא וחכמים מתירין לענבו ור' יהודה אוסר, קשיא דרבנן אדרבנן ודר' יהודה אדר' יהודה. ושנינן דבנן אסרי בשפופרת דכיון דלא מאיסא אתי לאסתפוקי מיניה, דשמן בשמן מיחלף, כלומר הרואה אותך אוכל שמן יאכל גם הוא זה, לפיכך

גזרו לעשות שפופרת על פי הנר, אבל הרואה אותך עונב בשבת לא יקשור, דאתי למימר אלו היתה הקשירה מותרת לא היה עונב אלא קושר, לפיכך לא גזרו בו, ור' יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דסבר העניבה קשירה מעליא היא. והא דרמינן דרבנן אדרבנן קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל כו', ור' יהודה דאמר בהדיא כל קשר שאינו של קיימא מותר, וכן הא דרמינן דר' יהודה אדר' יהודה, והתניא בכור שאחזו דם כו', דברים פשוטים הן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com